

Byrådssak /21

Saksframstilling

Vår referanse: 2021/42069-4

Høringsuttalelse - Forslag til endring i Riksarkivarens forskrift.

Hva saken gjelder:

Saken gjelder høringsuttalelse fra Bergen kommune på forslag til endringsforskrift av forskrift 19. desember 2017 nr. 2286 om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver (riksarkivarens forskrift).

Høringsfrist: 10. august 2021. Etter dialog med Arkivverket er det gitt anledning til å oversende svar på høring etter fristens utløp.

Byrådets vurdering og forslag til høringsuttalelse:

Bergen kommune har mottatt til høringsuttalelse forslag til endringer i forskrift om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver. Forskriften fastsetter blant annet detaljerte krav til arkivlokaler, krav til elektronisk arkiv, formater, og regler om bevaring og kassasjon mv.

Oppsummert foreslår høringsutkastet å tydeliggjøre krav i kapittel 2 og kapittel 3 om sikring av arkiv. Det er også forslag om å gjøre flere endringer i kapittel 5 med flere filformater ved avlevering av elektroniske arkiv. Videre endringer i kapittel 7 om bevaring og kassasjon med blant annet å tillate kassasjon av rekruttering og tilsettingssaker, og å innføre egne bevaringsregler for saker om fagskoler, folkehøyskoler og kommunens arbeid med tilskudd til bolig. I kapittel 8 foreslås det å frita Arkivverket fra å følge OAIS- standarden og TRAC rammeverket.

Bergen kommune støtter de fleste endringsforslagene, men har følgende kommentarer og innvendinger til bestemmelsene som foreslås endret:

Til § 2-1

Høringsutkastet foreslår å presisere §2-1 slik at det framgår tydeligere at også elektroniske arkiver er omfattet av kravene til arkivlokaler. Endringene presiserer at hele kapittel 2 i forskriften også omfatter elektroniske arkiver, både aktive arkiv og arkiv i depot.

Bergen kommune mener at begrunnelsen for endring av §2-1 er unødvendig og at det kan finnes andre måter å presisere for arkivansvarlige gyldighetsområdet for den fysiske sikringen av arkivene, f.eks. med veiledere på området. Kapitlet har dessuten allerede bestemmelser som er spesifikke for digitale arkiv i § 2-2 femte ledd.

Bergen kommunes kommentar til presiseringen er at denne måten å sikre elektroniske arkiv på er både for mye og for lite samtidig. Kapittel 2 i forskriften har hovedsakelig krav med tiltak for fysisk sikring av arkiver. Generelt har bestemmelsene høy grad av detaljering med spesifikke tekniske krav som kan framstå rimelige i en generell beskrivelse, men som ikke er tilstrekkelig anvendt på lokale forhold med ulike utfordringer. Bergen kommune ønsker derfor

at retningslinjer for fysisk sikring av arkiver i mindre grad spesifiserer tiltak, men heller ansvarlig gjør organet for selv å etablere sikkerhetstiltak ut ifra egne behov og basert på risikoanalyser. Videre at dette skal inngå i arbeidet med internkontroll i virksomheten.

Bergen kommune mener dessuten at detaljerte krav til fysisk sikring av arkivlokaler i liten grad bidrar til å sikre digitale arkiver. Basert på egne risikoanalyser har man erfart at det er helt andre tiltak som er vesentlig for å sikre denne typen arkiver enn brannsikre dører, tyverialarm etc. I mange tilfeller er også løsninger som off-site/second-site og off-line lagring, tiltak som også overflødiggjør kostbare fysiske tiltak.

Likeledes kan det være behov for fysiske tiltak som er spesifikke for digitale arkiv, f.eks. Faraday-bur som ikke spesifiseres i en forskrift opprinnelig ment for papirsikring. Bergen kommune mener det er uheldig at høringsutkastet legges fram med endringer i arkivlokaler som de eneste kravene som gjelder for sikring av digitale arkiver i depot. Det finnes et anslag til slike krav i kapittel 8 ved at OAIS og TRAC skal ligge til grunn for depot som mottar mediekonverterte digitale arkiv, men dette kravet er ikke gjort gjeldende for digitalt skapte arkiv. Det uheldige her understrekes også ved at høringsutkastet foreslår unntak for denne regelen for Arkivverkets egen depotforvaltning av mediekonverterte arkiver.

Til § 5-1 og §5-3

I forskriften kapittel 5. Elektronisk arkivmateriale. Lagringsmedier, format og avlevering, §5-1. Virkeområde, er det i avsnitt 2 tatt inn at for kommuner og fylkeskommuner gjelder bestemmelser i dette kapitlet i den utstrekning det er fastsatt i kapittel 3 og 8.

Høringsutkastet har ikke endringsforslag til denne paragrafen, men Bergen kommune mener at denne må presiseres ytterligere. Bergen kommune tolker bestemmelsen slik at kravene i kapittel 5 gjelder dersom de også er tatt inn i kapittel 3 og 8. Gjeldende tolkning er da at selv om kapitlet stiller krav om NOARK arkivuttrekk i 5-21 og utover, så har §3-3 fjerde ledd en bestemmelse om unntak fra dette dersom det benyttes andre dokumentformat, eller eksportformat godkjent av Riksarkivaren.

Bergen kommune mener behovet for å presisere unntaksbestemmelsene her oppstår av flere grunner. Til dels har man opplevd dialogen med Arkivverket om hva som faktisk gjelder som uklar. Videre er det dokumentert i flere sammenhenger store utfordringer med kvalitet og effektivitet ved å gjennomføre Noark-uttrekk, og med det et behov for andre og bedre avleveringsmetoder. Arkivverket har dessuten besluttet å stanse videreutvikling av Noark standard. Forsvarlig drift i depot tilsier at det å fortsette med datauttrekk med en metode som i mange sammenhenger er utilstrekkelig og som heller ikke vil benyttes i framtiden, er lite hensiktsmessig. Til sist har Arkivverket med forslaget til ny §5-3 i dette høringsforslaget gitt den statlige depottjenesten dispensasjon til å fravike avleveringsmetoden bl.a. i Noark-standard, i den hensikt å kunne drive utvikling innenfor dette feltet. Arkivverket må da anerkjenne at de kommunale teknologimiljøene har bidratt vel så mye til utvikling av dette fagfeltet, og at behovet for tilsvarende dispensasjon også er til stede i disse virksomhetene.

Til §8-1

Høringsutkastet foreslår å endre §8-1 fjerde ledd slik at kravet i bestemmelsene om at arkivdepot skal følge OAIS-standard (ISO 14721) og Trac-rammeverket ikke skal gjelde Arkivverket som depotordning.

Arkivverket skriver i høringsnotatet at arkivregelverket har få bestemmelser med krav til digital langtidsbevaring. Bergen kommune er enig i dette, kfr. vår merknad til §2-1 ovenfor. Dette innebærer at det generelt sett for Arkivverket eller andre depotinstitusjoner, ikke er regulert hvordan man arbeider med langtidsbevaring av digitalt materiale. Derfor er det vanskelig å se at argumentet om rettslig handlingsrom for å utvikle nye tilnærminger til langtidsbevaring, er en god begrunnelse for å unnta Arkivverkets depotordning kravet i bestemmelsen her. Slikt handlingsrom vil uansett finnes i forhold til digitalt skapt arkiv som ikke har dette kravet gjeldende.

Arkivsektoren med både kommunale og statlige depot arbeider med omstilling, og en del av dette er å gjennomføre mediekonvertering for både å skaffe tilstrekkelig magasinkapasitet i framtiden, samt å frigjøre ressurser til økt digital tilgjengelighet. Bergen kommune mener at bestemmelsen i §8-1 fjerde ledd er til hinder for denne utviklingen. Den stiller strengere krav til depot for mediekonverterte arkiv enn for digitalt skapt arkiv, samt at kravene er stilt på en slik måte at ingen hverken statlige eller kommunale depot har etablert slike løsninger. Bergen kommune mener derfor at bestemmelsen om OAS og Trac må tas ut av §8-1 slik at alle depot kan gis like vilkår for utvikling.

Bergen kommune mener at bestemmelsen, dersom den blir stående, ikke er tilstrekkelig presis. Det er særlig behov for å tydeliggjøre betydningen av formuleringen «følger (...) TRAC-rammeverket». TRAC er en ISO-standard (ISO 16363), med sertifisering. Det bør presiseres om bestemmelsen krever slik sertifisering.

Vedtakskompetanse:

Byrådets fullmakter § 6, vedtatt av bystyret 16. desember 2020 i sak 378/20: Byrådet selv avgir høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune. Høringsuttalelser avgitt av byrådet sendes uten ugrunnet opphold Bystyrets kontor til orientering. Saken ansees ikke å være av prinsipiell karakter.

Forretningsutvalget har møte 25.05.2021 i sak 157/21 besluttet at byrådet kan avgis høringsuttalelse.

Byråd for kultur, mangfold og likestilling innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. Byrådet avgir høringsuttalelse til «Forslag til endring i Riksarkivarens forskrift» slik den fremkommer av byrådets forslag.
2. Melding om vedtak sendes Bystyrets kontor

Dato: 24. august 2021

Katrine Berg Nødtvedt
Byråd for kultur, mangfold og likestilling

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

1. Høring – Forslag til endring i riksarkivarens forskrift.
2. Høringsnotat
3. Forslag til endringsforskrift